

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В КИТАЇ

І. М. Шамара,
старший викладач
І. П. Четверікова,
студент

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
shamara@karazin.ua

У статті розглядаються сучасні тенденції та проблеми розвитку туризму в Китаї. Проаналізовано основні туристичні ресурси країни, статистичні показники та тенденції розвитку в'їзного, виїзного, внутрішнього туризму країни. Розглянуті динаміка внеску туризму у ВВП Китаю, внесок туризму в загальноекономічну зайнятість країни, витрати міжнародних туристів у середині країни та основні категорії відвідувачів.

Виявлено, що вступ Китаю до ЮНВТО привів до лібералізації туристичної галузі і створив умови для подальшого розвитку туризму в країні та доступу на китайський ринок зарубіжних туристичних агентств. Туристичний сектор, що сформувався, робить значний внесок у розвиток національної економіки.

Розглянуті основні проблеми, що стримують розвиток туристичної індустрії в країні та потребують подальшого вирішення.

Ключові слова: туризм, міжнародний туризм, внутрішній туризм, в'їзний туризм, виїзний туризм, туристична галузь.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В КИТАЕ

В статье рассматриваются современные тенденции и проблемы развития туризма в Китае. Проанализированы основные туристические ресурсы страны, статистические показатели и тенденции развития въездного, выездного, внутреннего туризма страны. Рассмотрены динамика вклада туризма в ВВП Китая, вклад туризма в общезакономическую занятость страны, расходы международных туристов внутри страны и основные категории посетителей.

Вывявлено, что вхождение Китая в ЮНВТО привело к либерализации туристической отрасли и создало условия для дальнейшего развития туризма в стране и доступа на китайский рынок зарубежных туристических агентств. Туристический сектор, который сформировался, осуществляет значительное влияние на развитие национальной экономики.

Рассмотрены основные проблемы, сдерживающие развитие туристической индустрии в стране и требующие дальнейшего решения.

Ключевые слова: туризм, международный туризм, внутренний туризм, въездной туризм, выездной туризм, туристическая отрасль.

THE CURRENT STATE AND PROBLEMS OF TOURISM DEVELOPMENT IN CHINA

The article deals with the current trends and challenges of tourism development in China; analyses the basic tourist resources of the country, statistical indicators and trends of incoming, outbound and domestic tourism. The article reveals dynamics of tourism contribution into China's GDP, the tourism contribution in general economic occupation of the country, international tourists spending within the country and the major categories of visitors.

The article states that China's entry into the UNWTO has led to the further liberalization of the tourism sector and create conditions for the further tourism development in the country, and access of foreign travel agencies to the Chinese market. The tourism sector has a significant influence on the development of the national economy.

The author studies the main constraining problem of the tourism industry development in the country that require further solutions.

Keywords: tourism international tourism, domestic tourism, incoming tourism, outbound tourism, the tourism industry.

Постановка проблеми. У сучасних умовах, що характеризуються подальшою глобалізацією економічного, політичного, культурного і соціального просторів, туризм відіграє значну роль у житті суспільства. Він слугує задоволенню потреб людей, сприяє поліпшенню якості їх життя. Порівняно з виробничими галузями економіки туризм не призводить до виснаження природних ресурсів (якщо проводиться грамотна екологічна політика), характеризується відносною стабільністю в умовах коливань кон'юнктури на основних ринках товарів та послуг.

Китай – країна, що має надзвичайно багатий та різноманітний туристичний потенціал. Важливим свідомством цього став бум розвитку туризму в Китаї у 2000 – 2015 рр. За прогнозами ЮНВТО, Китай до 2020-го р. займе провідні позиції в світі за усіма базовими показниками туристичного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість робіт українських авторів присвячена проблематиці розвитку міжнародного туризму В. І. Сідорова, Н. І. Данько, І. І. Волкової, О. О. Любіцевої, А. Ю. Парфіненка, П. О. Подлепіної, С. О. Юрченко.

У 2010-2016 рр. з'явилися роботи ряду китайських та іноземних авторів, що розглядають проблеми туризму як особливої самостійної галузі національної економіки у КНР: А. В. Нечасва, І. Вень, Чжан Бі Юй, Кун Лін та ін.

Постановка завдання. Основною метою даного дослідження є висвітлення сучасного стану та проблем розвитку туризму в Китаї.

Виклад основного матеріалу. Масштаби туристичного комплексу Китаю постійно зростають. В цілях прискорення розвитку туризму в державі проводиться необхідна структурна перебудова економіки, створюються сотні тисяч додаткових робочих місць, налагоджується транспортне сполучення з багатьма віддаленими провінціями та районами країни.

Туристичний сектор, що сформувався, робить значний внесок у розвиток національної економіки. Загальний вклад туризму у формування ВВП Китаю в 2015-му році склав 853,8 млрд дол. США, що склало 7,9%; прямиї вклад — 224 млрд дол. США (2,1%). У сфері туризму та супутніх галузях було постійно зайнято більше 65 млн чоловік (7,9%) [8].

У списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в КНР значаться 48 найменувань, це складає 4,66% від загального числа (1031 на 2016 рік). За кількістю об'єктів у списку Китай займає 2-ге місце після Італії. 34 об'єкти включені до списку за культурними критеріями, 10 об'єктів — за природними,

4 — за змішаними. 17 об'єктів визнані шедеврами людського творчого генія (критерій I), 11 об'єктів визнані природними феноменами або просторами виняткової природної краси і естетичної важливості. Відносно території країни об'єкти розташовані дуже нерівномірно. В межах країни виділяються три великі орографічні області, що показані в таблиці 1.

Незважаючи на відмінності в річних темпах приросту, об'єм доходу Китаю від туризму за останні десять років демонструє значне зростання, його значення в національній валюті збільшилося більше ніж в 3,5 рази, а середній темп приросту склав 15,6%. У доларовому еквіваленті дохід виріс в 4,5 рази — від 49,7 млрд (2006 р.) до 224 млрд (2015 р.), зайнявши 2-ге місце у світовому рейтингу. Динаміка внеску туризму у ВВП країни у період 2006-2015 рр. представлена в таблиці 2.

За числом робочих місць, що створюються галуззю туризму, Китай займає високі місця в загальносвітовому рейтингу: 2-ге місце — за прямим внеском і 1-ше місце — за загальним. Проте частка туризму в загальній зайнятості в економіці Китаю невисока порівняно з такими країнами-лідерами як Макао, Мальдіви, Мальта, Греція. За цими показниками у світовому рейтингу Китай знаходиться на 114-му місці (прямий внесок — 2,9%) і 103-му (загальний внесок — 8,4%). Динаміка цих показників представлена в таблиці 3.

Таблиця 1

Характеристика орографічних областей та видів туризму Китаю

Орографічна область	Об'єкти	Види туризму
Високі гори і нагір'я	Гімалаї, Каракорум, Тибет. Тут розташовані 12 вершин вище за 8000 м, у т.ч.: Еверест (8848 м, Гімалаї) і Чогорі (8611 м, Каракорум)	альпінізм, рафтинг, екологічний, екстремальний, пригодницький
Високі рівнини і гори Центральної Азії	рівнини (1-2 тис. м над рівнем моря), гори до 7000 м (Тянь-Шань, Алтай).	спортивні види туризму: авто- і мототуризм; подорожі на верблюдах і яках; альпінізм; треккінг
Низькогір'я і низовини (Східний Китай)	Велика Китайська рівнина і Маньчжурська рівнина Суньяля, гори заввишки до 2000-3000 м.	масовий туризм: екскурсійний, екологічний, маршрутний та ін.

Складено автором за матеріалами: [1]

Таблиця 2

Динаміка внеску туризму у ВВП

	Прямий внесок, млрд юанів	Частка прямого внеску, %	Загальний внесок, млрд юанів	Частка загального внеску, %
2006	395,9	1,8	1761,9	8,1
2007	469,9	1,8	2184,3	8,1
2008	506,6	1,6	2413,5	7,6
2009	563,6	1,6	2607,4	7,5
2010	679,5	1,7	2749,5	6,7
2011	961,3	2,0	3653,3	7,5
2012	1110,7	2,1	4167,0	7,8
2013	1244,0	2,1	4671,0	7,9
2014	1359,4	2,1	5117,0	8,0
2015	1407,9	2,1	5366,4	7,9

Джерело: [5], [8]

Таблиця 3

Внесок туризму в загальноекономічну зайнятість

	Прямий внесок, тис. робочих місць	Частка прямого внеску, %	Загальний внесок, тис. робочих місць	Частка загального внеску, %
2006	20819,0	2,8	60458,1	8,1
2007	20174,0	2,7	60411,3	8,0
2008	18904,0	2,5	57614,8	7,6
2009	18985,1	2,5	56965,5	7,5
2010	20424,2	2,7	56972,5	7,5
2011	21642,5	2,8	60366,0	7,9
2012	21819,9	2,8	61154,2	8,0
2013	22136,1	2,9	62592,2	8,1
2014	22414,9	2,9	63960,2	8,3
2015	22489,6	2,9	65096,8	8,4

Джерело: [8], [3]

Таблиця 4

Категорії відвідувачів Китаю (з урахуванням одноденних поїздок)

Рік	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Всього прибуттів, млн	124,94	131,87	130,03	126,48	133,76	135,42	132,41	129,08	128,50	133,82
Іноземні туристи	22,21	26,11	24,33	21,94	26,13	27,11	27,19	26,29	26,36	25,99
Туристи з Сянгану і Аоминя	98,32	101,14	101,32	100,05	102,49	103,05	99,87	97,63	96,77	102,34
Туристи з Тайваню	4,41	4,63	4,39	4,48	5,14	5,26	5,34	5,16	5,37	5,50

Складено автором за матеріалами: [3]

З моменту створення КНР (1949 р.) і до початку політики «реформ і відкритості» (1978 р.) міжнародний в'їзний туризм в Китаї, в його класичному розумінні, практично не існував. Жителі країн Заходу могли відвідати Китай тільки за наявності спеціального дозволу, в основному з дипломатичними цілями. Єдиною категорією відвідувачів, на яких не поширювалося багато обмежень, були китайські емігранти і співвітчизники з Сянгану і Аоминя. Їм був наданий відносно вільний в'їзд для відвідування родичів у Китаї.

Після вступу країни в ООН (1971 р.), що прискорив дипломатичне визнання Китаю більшістю провідних держав, ізоляція КНР стала слабшати. З 1978-го року спостерігається різке збільшення кількості прибуттів, прямо пов'язане з початком політики «відкритих дверей». За числом відвідувачів до початку ХХІ століття Китай міцно зайняв місце в десятці країн-лідерів в'їзного туризму.

Значне зниження міжнародного туризму в Китаї у 2008 – 2009 рр. відбулося під впливом світової кризи. Проте швидке відновлення чисельності туристів у 2010 – 2011 рр., що приїжджали в країну на порівняно тривалий час, свідчило про їх зацікавленість країною. Виросли розміри валютних доходів Китаю, отриманих завдяки міжнародному туризму. Статистика доходів від в'їзного туризму за період 2006-2015 рр. відображена на рис. 2.

Китай цікавий представникам багатьох країн світу. Чисельність туристів враховується як загальна кількість прибуттів туристів із-за кордону. Їх склад за прийнятою в Китаї системою групування проаналізовано в таблиці 4.

В останні десять років структура туристів практично не змінювалася - лівова їх частка прибуває з країн Азії, що зображено на рис. 3.

Основну частину туристів, що відвідують Китай, складають співвітчизники. Більшою мірою ці візити складаються з численних одноденних поїздок жителів Сянгану і Аоминя, у тому числі з відвідувань родичів та візитів з діловими цілями.

У китайському в'їзному туризмі присутня сезонність. Але враховуючи велику територію країни, а також розташування багатьох пам'яток у великих містах, в яких інфраструктура функціонує упродовж усього року, в цілому на туризм в Китаї сезонність не робить серйозного впливу. Виключенням є гірськолижні і деякі пляжні курорти.

У 2015-му році Китай зайняв перше місце у світі за числом виїзних туристів і за витратами туристів за кордоном. Число китайських громадян, що подорожували за кордоном, досягло 120 млн осіб, на поїздки було витрачено 215 млрд доларів США, що значно вище ніж попереднього року [4], [8].

Таким чином, за десять років кількість відправлень зросла в 3,5 рази, тоді як витрати зросли май-

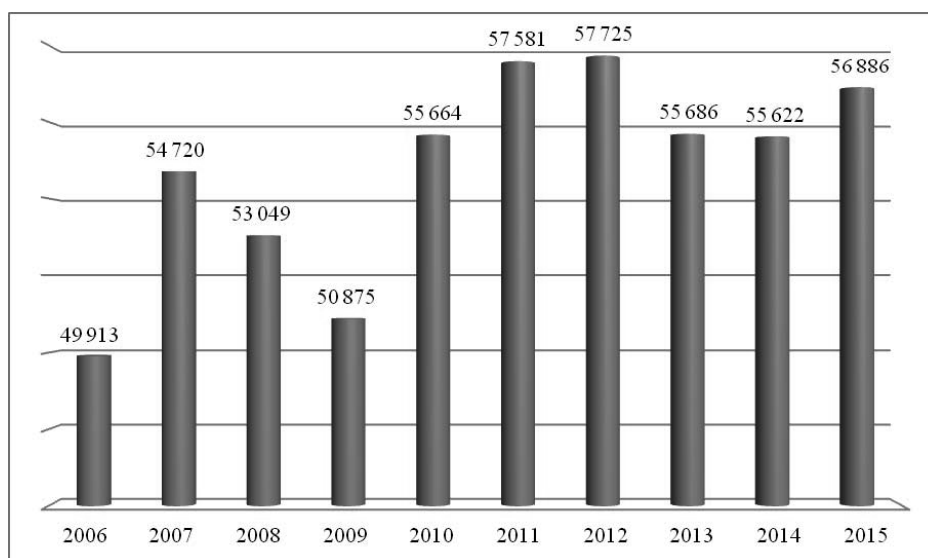

Рис. 1. Динаміка розвитку в'їзного туризму Китаю, тис. прибуттів
Джерело: [3], [4]

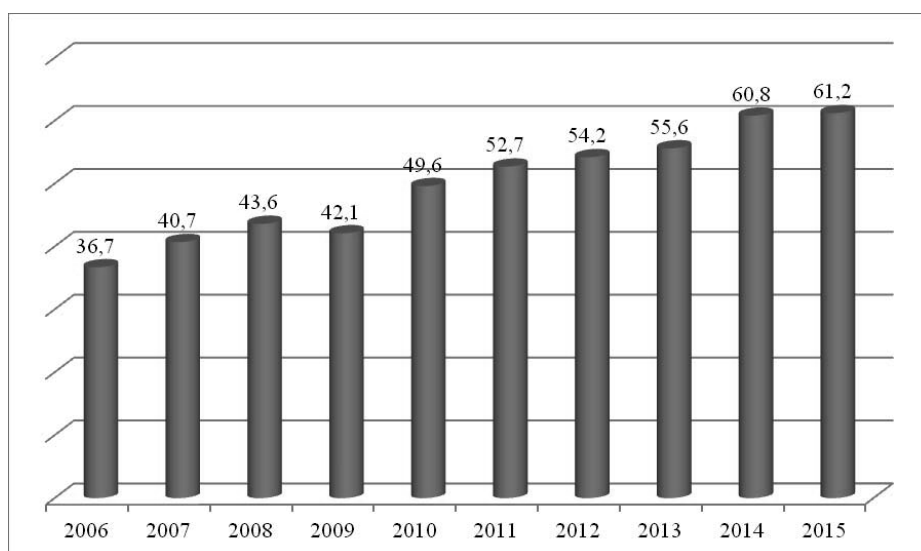

Рис. 2. Витрати міжнародних туристів у середині країни, млрд дол.
Джерело: [3], [5], [8]

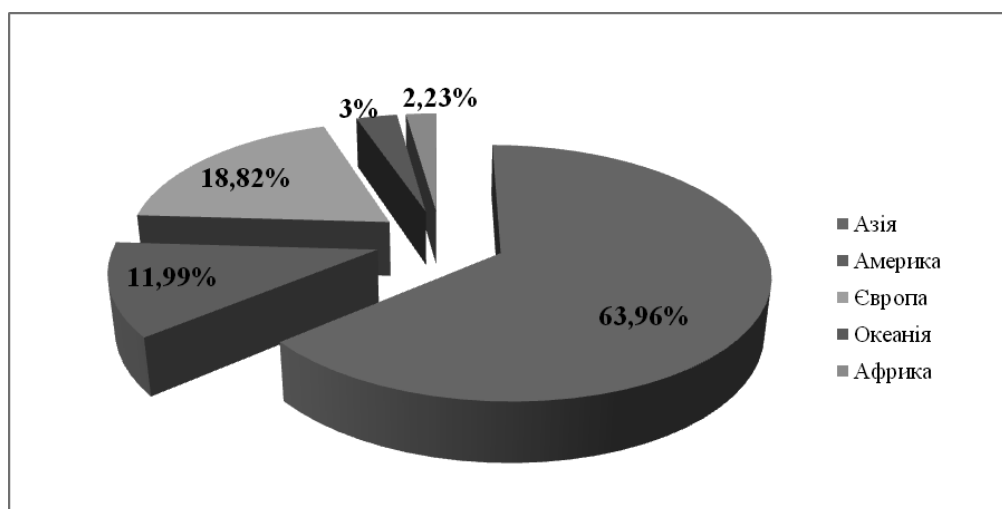

Рис. 3. Регіональна структура в'їзного туризму Китаю, 2015 р.
Джерело: [3]

же в 9 разів. Тому китайські туристи з їх високою купівельною спроможністю і кількісною перевагою стають об'єктом змагання для усіх країн світу з розвитком туризмом.

Разом з Сянганом, Аоминем і Тайванем на азійський регіон доводиться більше 90% усіх відвідувань громадянами КНР інших країн. Популярність поїздок до країн Південно-Східної Азії та Азіатсько-Тихоокеанського регіону обумовлені географічною близькістю, наявністю економічних та культурних зв'язків.

За статистичними даними Китаю, у 2014–2015 рр. найпопулярнішими країнами для китайських туристів були: Південна Корея, Японія, Таїланд, Сінгапур, Індонезія, Малайзія, В'єтнам, Австралія, Франція, Італія, Швейцарія, Росія, США, Великобританія і Німеччина. Останніми роками дуже високими темпами (близько 20% щорічно) зростає кількість поїздок до країн Африки [3].

Відмітним моментом китайського виїзного туризму, ніж в інших країнах, є виражена сезонність. Це обумовлено існуванням тижневих канікул під

час двох державних свят: Свята Весни (за місячним календарем січень-лютий) і Дня утворення КНР (1 жовтня). Саме на них доводиться пік туристичної активності як по виїзному, так і по внутрішньому туризму. Сезонність робить вплив і на вибір напрямку для відпочинку. Взимку найбільш бажані для китайців країни Південно-Східної Азії, Австралія, Японія і Республіка Корея. Поїздки до Європи популярніші влітку і восени.

Внутрішній туризм Китаю є однією з головних складових «другого китайського економічного дива» – орієнтації економіки країни на внутрішнє споживання. Нині в Китаї спостерігається бурхливий розвиток внутрішнього туризму. Після введення в 1999 році канікул з нагоди свят додалося ще 11 встановлених законом святкових вихідних днів. Виник неформальний термін – «золоті тижні». У 2014 р. безпосередньо в періоді «золотих тижнів» відбулося 706 млн людино-поїздок. На їх частку припало близько 20% від загального числа усіх відвідувань упродовж року у країні і 13% річного доходу від внутрішнього туризму [3], [7].

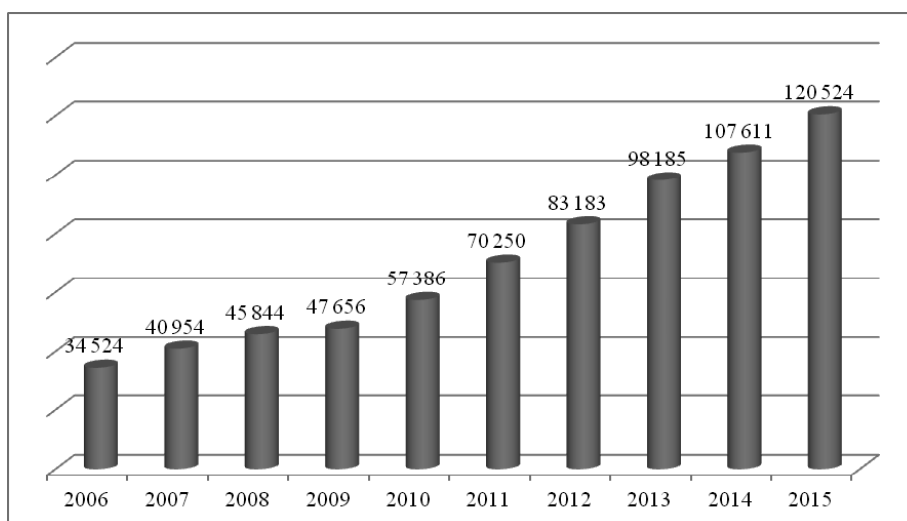

Рис. 4. Динаміка розвитку виїзного туризму Китаю, тис. відправлень Джерело: [4], [8]

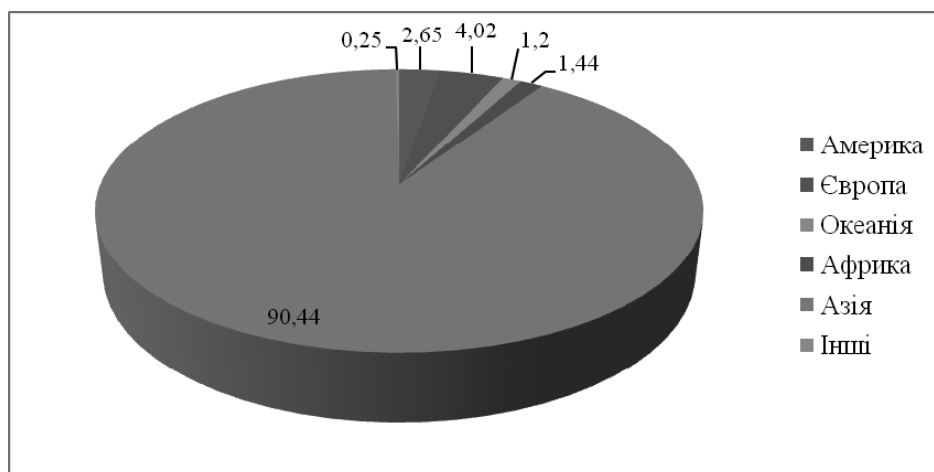

Рис. 5. Розподіл туристів з Китаю за регіонами світу, %
Джерело: [6], [7]

Динаміка розвитку внутрішнього туризму Китаю

Рік	Всього, млн люд/днів	До попереднього року, %	Жителів міст	Жителів сіл	Частка жителів міст, %	Частка жителів сіл, %
2005	1212	9,98	496	716	40,92	59,08
2006	1394	15,02	576	818	41,32	58,68
2007	1610	15,49	612	998	38,01	61,99
2008	1712	6,34	703	1009	41,06	58,94
2009	1902	11,10	903	999	47,48	52,52
2010	2103	10,57	1065	1038	50,64	49,36
2011	2641	25,58	1687	954	63,88	36,12
2012	2957	11,97	1933	1024	65,37	34,63
2013	3262	10,31	2186	1076	67,01	32,99
2014	3611	10,70	2483	1128	68,76	31,24

Складено автором за матеріалами: [5]

У 2015 р. число внутрішніх туристів перевищило 4 млрд людино-днів, зростання склало більше 12%, а виручка досягла майже 500 млрд дол. США. При цьому 96% внутрішніх турпоїздок були індивідуальними [6].

Перспективи розвитку китайського ринку туризму величезні і викликають оптимізм. Прогноз Міжнародної ради подорожей та туризму свідчить, що Китай випередить США до 2023 року як країна з найбільшою у світі туристичною галуззю [2, с. 48].

Незважаючи на усі успіхи туристичної галузі Китаю, існує маса складнощів, стримуючих її розвиток, а саме:

- необхідність поступового переходу від групових поїздок до індивідуальних, оскільки саме вони є світовою тенденцією;
- розробка нових положень і правил для кращого контролю за турагентствами, працюючими в секторі туризму;
- подальша лібералізація виїзного туризму, разом з обмеженнями, що не дозволяють використовувати виїзний туризм як засіб незаконної міграції;
- розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення безпеки в'їжджаючих туристів;
- нерозвиненість інфраструктури навколо території розташування пам'яток (за винятком давно

доступних об'єктів). Для того, щоб туристи затримувалися в цих місцях більше ніж на день, необхідно облаштувати заклади харчування, магазини і розважальні комплекси.

Це вимагає модернізації моделей міського управління, що в результаті дозволить створити раціональну систему громадського обслуговування, яка відповідає вимогам зростання туристичної індустрії.

Висновки. Вступ Китаю до ЮНВТО привів до подальшої лібералізації туристичної галузі і створив умови для доступу на китайський ринок зарубіжних туристичних агентств. Це сприяло значному зростанню міжнародного туризму, а конкуренція спричинила підвищення рівня обслуговування і надійності туроператорів. Але на сьогодні існує ще багато питань в Китаї, що стосуються в'їзного та виїзного туризму, які вимагають уваги і подальшого опрацювання з боку держави.

Китай поки що мало знайомий туристам з України. Велика частина відвідувань – це бізнес та шоп-тури. Але Китай має різноманітні та багаті туристичні ресурси і може бути цікавий для туризму з метою відпочинку, лікування та знайомства з великою культурою.

Література:

1. Міжнародний туризм і сфера послуг : підруч. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
2. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / кол.авт.; за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 220 с.
3. Офіційний сайт Китайської національної туристичної адміністрації організації – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnta.gov.cn>
4. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-unwto.org>, [unwto.org](http://www.unwto.org)
5. Офіційний сайт державної служби статистики Китаю – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stats.gov.cn>
6. Офіційний сайт державного видання Китаю «Женьмін Жибао» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.russian.people.com.cn>
7. Офіційний сайт державного інформаційного агентства «Сінхуа» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.russian.news.cn>
8. Офіційний сайт Всесвітньої ради з туризму і подорожей – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wttc.org/>
9. Особливості формування та реалізації туристичної політики держави : міжнародний, національний, регіональний досвід : монографія / кол. авт., за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 280 с/